

Tuna Serim

KAHRAMAN
ŞEHİT
VE HAIN

DESTEK YAYINLARI: 1456
EDEBİYAT: 437

TUNA SERİM / KAHRAMAN, ŞEHİT VE HAİN

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmegül
Editör: Ayşe Engez
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: Işıl Ilgit Şimşek
Sayfa Düzeni: Işıl Ilgit Şimşek
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Mayıs 2021

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-251-6

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari
www.destekmedyagrubu.com

Deniz Matbaa Mücellit - Çetin Koçak
Maltepe Mahallesi Hastane Yolu Sok No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul
Sertifika No. 48625

Tuna Serim

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e
savrulan hayatlar...

KAHRAMAN
ŞEHİT
VE HAIN

YAZAR HAKKINDA

Hukuk eğitimi gördü. Gazeteci, televizyoncu, radyocu, yazar. Gazeteciliğe *Tercüman* gazetesinde başladı. Daha sonra “Tercüman İnci” ekini çıkardı, burada önce muhabir, ardından da yazışleri müdürü olarak görev aldı. 1974 yılında Metin Erksan’ın TRT için çektiği Ahmet Hamdi Tanpınar’ın eserinden uyarlanan *Geçmiş Zaman Elbiseleri* filminin senaryosunu yazdı. 1981 yılında genel yayın yönetmeni olarak *Hayat* dergisini çıkardı, aynı yıl *Ses* dergisinin genel yayın yönetmenliğini ve *Hayat Resimli Roman*’ın editörlüğünü üstlendi. 1986’da Karacan Yayınları’na geçip *Kadın*, *THY Magazin* ve *Pop Bravo*’nun genel yayın yönetmenliğini yaptı. 1992’de televizyona transfer olup Kanal 6’da Türk televizyonlarındaki ilk tartışma programı “Stüdyoda Buluşalım”ı hazırlayıp sundu. Kanal D’nin açıldığı yıl “Canlan Biraz” adlı kadın magazin programını hazırladı. 1995 yılında Nedim Saban’la birlikte Kanal D’de “Tartışma Büyüyor” programını hazırladı ve sundu. 1996’da Kanal D’de “Açık Kapılar” tartışma programını hazırladı ve sundu. 1997-2008 yılları arasında İstanbul FM ve Radyo 34’te dört değişik program sundu. 1997’de Show TV’de “Kadının Sesi” programını hazırlayıp sundu. 1997-1999 yılları arasında Kanal 9’da bire bir program “Açık Görüş”, toplu tartışma “Medyametre” ve “Stüdyoda Buluşalım” programlarını hazırladı ve sundu. 2001-2002 yılları arasında Medical Channel’da “Yaşamda Kalite” ve “Cerrah Çelebi’nin Anıları” programlarını hazırlayıp sundu.

Kitapları:

2001'de *Medya Karıncaları*

2002'de *Beni Terk Etti*

2004'te *Tek Bacaklı Kızıl Balerin*

2005'te *İki Kişilik Aşk Olmaz*

2007'de *Söyleyemediğim Tek Şey*

2010'da *İhanet Geliyorum Der mi?*

2011'de *Bencil Kadınlar Maço Sever*

2012'de *Kalbimin Kızıl Saçlı Bacısı-Piraye*

2013'te *Bir Yalnız Adam: Naciye Sultan-Enver Paşa ve Dehşet
Dolu Bir Yüzyıl*

2014'te *Feride*

2015'te *Cenneti Tanrı Yarattı Cehennemi İnsanlar-Cem Sultan*

2016'da *Zübeyde Hanım ve Oğlu*

2018'de *Aşktan da Üstün*

2019'da *Nâzım'ı Öldürmek*

2020'de *Yok Ekme Planı* adlı kitapları yazdı.

Kültür Bakanlığı için yazdığı *Gökdelen İnsanları* senaryosuyla ödül kazandı.

Zühtü ve Rahmi Beyler

Ne yiğitleri bağıında yaşattı bu ülke, ne kahramanlar göçüp gitti iz bile bırakmadan...

Bu kitapta Osmanlı'nın bitiş, Cumhuriyet'in kuruluş dönemlerinde yaşayan iki erkeği anlatmak istiyorum. İki erkeğin yanında iki kişi daha var, ikisi de çok ünlü.

İlk iki erkekten ikisi de yürekli, kahraman ama birbirlerine benzemiyorlar. Ne tipleriyle, ne yaşadıklarıyla, ne de yaptıklarıyla...

Birinin gözü pek, diğerrinin de...

Biri disiplinli, diğeri bildiğini okuyor.

Biri ülkesi için canını vermeye hazır, diğeri de...

İkisinin ortak yanları çaresizlik ve vatan sevgisi...

İkisi de bir şeyler yapmak istiyor, ne pahasına olursa olsun...

Anlatacağım iki erkek hiçbir zaman kaçmadı... Biri yalnız Osmanlı'yı tanıdı, diğeri iki döneme de tanıklık etti ve katkıda bulundu. Bazen yasak olanı da yaptı, yine de korkmadı, çünkü kendi doğrularına inanıyordu, hata yapsa da düzelterceğine...

Birinin adı Zühtü...

Diğerrinin adı Rahmi...

Onlar gibi yüzlercesi, binlercesi var, ama biz Zühtü ve Rahmi'yi seçtik aralarından.

Ve iki genç daha.

Halil ve Ethem...

Onlar Zühtü ve Rahmi ile aynı dönemin çocukları. Zaten dönem aynı olursa insanların amaçları da aynılaşıyor.

Tekrar gelelim Rahmi ile Zühtü'ye.

Biri sivil, ama sivil gibi yaşamadı, elinden silah düşmedi. Diğeri asker, gönül verdiği mesleğe katılabilmek için çok çaba harcadı, olmazı olur hale getirdi.

İkisinin ortak yanı sokakta rastlayanların dönüp bir daha bakmasıydı...

O kapalı dönemde bile kadınlar onlara bakınca ah çekti, çünkü ikisi de çok yakışıklıydı. Bir başka benzerlik; Rahmi Bey de Zühtü Bey de kadınlarına sadıktı, nazıktı. Özellikle de Zühtü Bey, onlar bunu hak etmeseler bile...

Zühtü Bey uzun boyluydu, mavi gözlü, sarışına yakın bir kumral. Utangaçtı, çevresindekilerin kadın olsun erkek olsun kendine bakmasından hoşlanmazdı. Onun için kimliğinden çok vatan için yapacağı işler önemliydi.

Çekingen olmasının asıl nedeni fakir olmasıydı. Başlarda herkesin fakir olduğu bir bölgede yaşamak ona rahatsızlık vermiyordu. Babalar savaflara gidiyor ve gelmiyorsa, herkesin evinde çorbadan başka şey yenmiyorsa üzölmeyeceksin. Babası topçu mülazımı Mehmet Ali Ağa. Ülke fakirleşince maaflar da ödenmiyor. Onlar para almasa da savaşıyorlar.

Zühtü babasını çok az gördü, çünkü Mehmet Ali Bey o savaştan diğere giderken oğlu köyde kalıyor, annesinin dizinin dibinde... Nüfus kayıtlarında babasının doğduğu şehir Malatya-Darende-Hacı Derviş Mahallesi... Hangi asker doğduğu yerde kalabilmiş ki? Devlet nereye git dese gidecek, hangi cephede dövüş dese dövüşecek.

Mehmet Ali Bey savaflar nedeniyle karısına sahip çıkamayacağını anlamış onu kayınvalidesi ve kayınbabasının yaşadığı

köye götürmüş... En azından orada ilgilenirler diye. Böylece Zühtü Bey Erzincan'ın Bergosor köyünde iki numaralı evde dünyaya geldi. Doğumu bugünkü kullandığımız tarihe çevrildiğinde 1 Temmuz 1881. Mustafa Kemal Atatürk'ün aynı yılın ocak ayında doğduğu düşünülürse Zühtü Bey ondan altı ay küçük. Babasından uzak kalınca, sonra da babasını kaybedince köydeki diğer çocuklar gibi büyüdü. Annesi eve bir şey alamıyor, yalnızca üç evladının karnını doyurmaya çalışıyordu. Evleri harap, yağmur yağdığında sular içeriye giriyor, kar yağdığında anne Saffet Hanım çocuklarıyla evin çatısını temizliyordu. Çünkü temizlemezse çökebilir...

Köydekiler bir başka köydeki okula giden Zühtü'nün çalışkan bir öğrenci olduğunu söylüyorlar. Fazla konuşmaz, duygularını belli etmez, okul yolunda tepeleri aşar, kar yolları kesince pek çok çocuk geri dönerdi. Zühtü gitmek zorundaydı çünkü Harbiyeli olmayı kuruyordu geceler boyu, tek isteği, tek hedefi buydu. Harbiye'ye gidecek, umut görünmese de bir yolunu bulup asker olacak...

Bundan söz etmeye kalkınca annesi başta olmak üzere herkes gidemeyeceğini söylüyor, çünkü yol için verecek paraları yok! Görmediği, bilmediği İstanbul'da okula kabul edilse nerede kalacak, yolu nasıl bulacak? O yaşa kadar köyünden dışarıya çıkmamış. Annesine göre, sessiz sakın ve yakışıklı oğlu köyde kalacak, iyi bir kızla evlenecek ve kızın babası zengin olursa çiftçiliğe başlayacaktı... Zühtü Bey kimseye söylemeden hazırlıklarını yaptı. Önce destek olacak birilerini aramalıydı, ama kimseyi tanımıyordu... O zaman ilk yapacağı ne öğrenirse bunu ikiye katlamaktı. Bilgi kaynakları az olsa da çalışması gerekiyor. Köye gelen bir zabıt, Harbiye'de başarılı öğrencilerin Trakya'dan geldiğini anlatmıştı. Makedonyalı ve Selanikli öğrenciler her şeyi biliyorlardı, oysa Zühtü Erzincan'ın bir köyünde dünyadan uzakta, hatta ülkesinden de uzakta... Tek bildiği askere giden-

lerden bir daha haber çıkmaması, çoğu ölüyor, dönenler de sakat kalmış oluyor. Askere gidenden bir daha haber alınamaması onu korkutmalıydı ama korkmadı. Yaşamdan tek beklediği askerlik, tek hırsı savaşmak ve gidenin gelmediği bir ülkede vatanı kurtarmak... Aslında vatan sözcüğünü bile çok sonra öğrendi, Harbiye'ye gittikten, Makedonyalı ve Selanikli arkadaşları Namık Kemal isimli şairden mısralar okuduktan sonra.

Köyünde kitap yoktu ki okusun, gazete yoktu ki bilgilensin... Eksiğini kapatmak düşüncesiyle köye gelenleri dinleme amacıyla kahveye gitti.

Kahvede gördüklerini, bildiklerini anlatanlar için ülke zor durumda, aradaki fısıltılardan padişahların hatalarını hissediyor ama sesler az geldiği için Abdülhamit'in neden sevilmediğini anlayamıyordu. Öyle uzak bir köy ki gelen giden de fazla olmuyor... O dönemlerde aynı kitapları, aynı notları, defterleri tekrar tekrar okuyor, başkalarının "Üzülme, askerliği seçersen okullu olmana gerek yok, alaylı askerler savaşmayı okullardan daha iyi biliyorlar..." sözünü kulak arkası ediyordu. Ne gerekirse gereksin Harbiye'ye gitmek istiyordu.

Komşuları için gerekli işlerden kaçan (tarıma yardımcı olmak, annesine ev tamirinde yardım etmek, iki kardeşine bakmak...) ve durmadan okuyan bir hayırsız! Evde fırsat bulamazsa soğuk havaya aldırmadan bir ağacın altına veya kuru dalların arasına sığınıp yine aynı şeyleri okumak, sonra okuduklarını düşünmek, hayaller kurmak, kendini o hayallerin içinde hissetmek mutluluktü, belki de tek mutluluk...

Mavi gözlerini açmış, savaşta yaralanıp köye dönen bir askeri dinlediği, her sözü adeta yuttuğu bir gün... Köyün hali vakti yerinde insanlarından Mahmut Ağa'nın dikkatini çekti.

Dikkat çekmenin anlamı şu; özellikle de küçük yerlerde... Dönemin insanları öncelikle Osmanlıdır. Ama Osmanlı çok

büyük, çok uzak, sanki Erzincan ve köylerine hâlâ ulaşamamış. Uzakta yaşayanlar o zaman kendini daha çok Erzincanlı sayar, ama Erzincan da çoğu zaman uzakta kalır... Asıl milliyeti, bağlı olduğu yer, gururlandığı ve duyurmak istediği yer, bir anlamda ülkesi saydığı köyü olur. Kahvelerde, akşam yemeklerinde, birkaç arkadaş bir araya gelince havadan konuşurlar, ülkenin karanlık durumundan, en çok da köylerinde olanlardan.

Rakı içerken ya da kahvede çayı yudumlarken konuşmak gerekiyor. Mahmut Ağa herkesten Zühtü'nün adını duyuyor. Okuyan bir çocuk, başı önde, sessiz... Yaşıtları koşar oynarken o evine çekiliyor. Ağa köyüne bağlı, köyünün adını duyurmak tek hayali. Küçük yerlerde dikkat çeken çocukları bir destekleyen çıkar, büyüsün de köylerini duyursun diye.

Mahmut Ağa bu delikanlının sesini bile duymamış o tarihe kadar.

“Köye biri geldi mi çıkar gelir, bir köşeye çekilir ve dinler. Onu tanımak istiyorsan bir konuk geldiğinde kahveye git” diyorlar.

Ertesi gün gelen bir konukla konuşmaya gidiyor, yine de dikkati Zühtü'de.

Zühtü güzel bir çocuk, hele gözleri, hele ayağa kalktığında ortaya çıkan boyu bosu...

O gün çağırıyor.

Ertesi hafta onu yine kahvede, gelenleri dinlerken görüyor. Çok meraklı, gözlerinden merak akıyor, utanmasa yabancıya sorular sorar da o iyi yetişmiş bir delikanlı, konuş denmeden konuşmayacak.

Mahmut Ağa'nın aklı Zühtü'de. Delikanlı köye gelen yabancıların peşinde.

Bir süre delikanlıyı izledikten sonra sesleniyor.

“Gel bakalım Zühtü. Hiçbir sohbeti kaçırmıyorsun. Nedir istediğin?”

Delikanlı ağanın kendine seslendiğine inanamıyor, çevresine başka Zühtü var mı diye bakıyor. Sonunda soruyu soranın kendine hitap ettiğini anlayıp adamın yanına gidiyor.

Birkaç kere yutkunuyor.

“Asker olmak istiyorum.”

“Asker olmak isteyeniyi hemen askere alıyorlar. Git askerlik dairesine yazdır adını. Erzincan’a giden birinin arabasına biner masrafsız gidersin.”

“Ben Harbiye’ye gitmek istiyorum.”

“Ailenin seni gönderecek parası var mı?”

Zühtü yine yutkunuyor.

“Yok efendim. İstanbul’a gitmem bile mucize...”

“O zaman asker ol, üstelik masraf etmeden, okulla uğraşmadan... Daha kolay değil mi?”

Zühtü düşüncelerini anlatmaktan korkuyor. Şimdiye kadar evde de, dışarıda da, okulda da kimse ona ne istediğini sormamış. Bu yabancıya anlatırsa...

Beyni hesap yapmaya başlıyor. Adam ona ne yapabilir? Kötülük mü? Neden yapsın, o çaresiz bir genç, adam güçlü bir çiftçi... Hem okullu olmanın nesi kötü? Yine de kahvedeki konuşmalardan alaylı askerlerin mekteplileri sevmediğini biliyor. Alaylılar için yapılması gereken düşmanı öldürmek, ama okulluların başka yöntemleri var ve bunların hiçbirini Zühtü’nün aklı almıyor. Bütün hazırlıkları bu yöndeyken savaşı neden okulda öğrenmesin?

Mahmut Ağa delikanlıyı konuşturmak istiyor, öyle ya para verecekse düşüncelerini öğrenmeli, hatta sıkıya gelirse okulu bırakıp bırakmayacağını...

Araştırırken babasını da öğrenmiş, alaylı bir asker, terfi etmiş... Alaylı olmak terfiye engel değil ki, hoş bir yere kadar yükseliyor, orada kalıyor diyecek ama padişah isterse onu paşa bile yapabiliyor. Tabii göze girerse...

“Terfi edemeyeceğinden mi korkuyorsun? Paşa mı olmak istiyorsun?”

Zühtü irkiliyor. İşe bu yanından bakmamıştı.

“Yok, terfi etmeyi düşünmedim. Ama bilerek yapmak başka, bilmeden yapmak başka...”

Bu farklı. Bu yaşta bir köylü çocuğu derin düşünüyor.

Zühtü diğer çocuklara benzemiyor, farklı olan daima ilgi çekmiştir.

O aralar köye misafir gelmediği için görüşemiyorlar. Ağa çocuğu daha az düşünüyor ve Zühtü o tarihe kadar yapmadığı bir şeyi yapıyor.

Ağanın yolunu bekliyor!

Günlerce bekliyor, kapısını çalıp giremez, bunu yapmaya cesareti yok ama yolda rastlamak ayrı...

Kahvede dinlediği bir yüzbaşı Harbiye’ye gidenlerin önce başka bir eğitim görmesi gerektiğini söylemişti. Askeri rüştiyeler varmış, oraya gitmesi gerekiyor.

Bu kötü bir haber, Harbiye’ye gitme imkânı yokken bir de askeri rüştiye girdi araya, o okula nasıl gidecek?

Köye ikide bir askerler geliyor, onlara sorabilir de ah utançlık, çekingenlik.

Sonunda bir başka yüzbaşı geliyor. Adam herkesle vedalaşıp kahveden çıkarken Zühtü yaklaşıyor yanına.

Konuşurken heyecandan kekeleyeceğini düşünse de kekelemiyor, sorularını teker teker soruyor.

Önce kendini tanıtıyor, babasının savaşta öldüğünü söylüyor, sonra da asker olmak istediğini, Harbiye'ye gideceğini...

Yüzbaşı rüştiyeden söz açıyor, hatta sonra da idadiden...

“Şansın varmış delikanlı. Erzincan'da harika bir askeri rüştiye var, benim zamanımda açılmamıştı bu yüzden çok sıkıntı çektim.”

Adam rüştiyeyi gezmiş ve hocaları kadar yanındaki saat kulesine de hayran olmuş.

“Ama önce imtihana gireceksin. Kendine güveniyor musun, bilgin yeterli gelecek mi?”

Zühtü'nün uzun boynu eğiliyor, eğer şartlar bu kadar zorsa boynunu eğe eğe küçücük kalacak!

“Hiç imtihana girmedim ama çok okuyorum. Bundan başka da bir şey yok elimde.”

Yüzbaşı “Okumak iyidir” diyor ve Erzincan'a giderken Zühtü'yü de beraberinde götürebileceğini söylüyor.

Eve doğru koşarak giderken annesi geliyor aklına, göndermez, oğlunun asker olmasını istemiyor, babası gibi genç yaşta şehit düşeceğini düşünüyor.

Zühtü gitmeye kararlı, bir daha böyle bir fırsat geçmez eline...

Ya annesi?

Evden içeriye girdiğinde annesi yanakları al al olmuş oğlunun heyecanı karşısında şaşırıyor. O dönem insanları sevinmeyi bilmiyor. Kapıyı çalanlar hep kötü haber getiriyor... Kalbi çarpıyor, Zühtü ne anlatacak diye...

Zühtü o kadar telaşlı ki anlatamıyor bir türlü.

En iyisi yüzbaşidan başlamalı.

“Köye gelen yüzbaşı beni rüştiyeye yazdıracak. Sabah beni de alıp Erzincan'a gidecek.”

“Rüştiye neymiş?”

“Okul işte, benim okuduğumdan daha ileri bir okul.”

“Okumaya nereden karar verdin?”

“Hep istiyor, ama sana söylemeye çekiniyordum.”

“Hangi parayla okuyacaksın?”

“Parasız okul, üstelik yatılı. Yani masraf etmeyeceğiz.”

“Senin hasretine nasıl dayanacağım?”

“Her tatilde, her hafta sonu bir vasıta bulur gelirim. Beni merak etme, devlet bana iyi bakacak.”

Annesi hâlâ direniyor.

“Köy yerinde okuyan adama göre iş yok ki.”

“Öğretmen olurum, nahiye müdürü olurum, nüfusta çalışırım.”

Annesi bunları da bilmiyor ama oğlu söyleyince önemli mevkiler olduğunu düşünüyor.

Bu arada oğlunun okulu anlatırken askeri rüştiyeden söz etmeyişi dikkatini çekmiyor.

Madem oğlu bu kadar istiyor... Hem Zühtü tarlada çalışmaz, hiç heveslenmedi şimdiye kadar, o zaman okumalı.

Ertesi sabah yüzbaşının atının terkisine atlayıp Erzincan'a gidiyor. Yüzbaşı delikanlıyı beğenmiş. Yaşlılarından daha fazlasını biliyor, bu da imtihanında işine yarayabilir. Oradaki arkadaşlarına çocuğun ne kadar hevesli olduğunu anlatacak, bir de babasının şehit düştüğünü...

Erzincan'a gittiklerinde rüştiye Zühtü'yü hayran bırakıyor. Hele okulun bitişiğine yapılan dört katlı ahşap saat kulesi... Askerlik tutkusu olmasa da Zühtü sırf bu kuleyi daha çok görmek için Erzincan'da yaşayabilir, o kadar güzel. Okul idaresi iki gün sonra imtihanların yapılacağını söylüyor. Yani

Zühtü'ye çalışması için zaman kalmamış. Bu durum umutlarını kırıyor. Okul yönetimi uzaktan gelen çocukları okulda yatırıyor, çünkü fakir çocuklar bunlar, Erzincan'da akrabaları yoksa nerede kalacaklar?

Yüzbaşı onu okula teslim ettikten sonra birliğine katılmak için ayrılıyor Erzincandan. Koca bir kentte tek başına.

O gece elleri titriyor. Kazanmalı, yoksa hayalleri yerle bir olacak. Orayı bitirmeden Harbiye'ye gidemeyeceğine göre...

Ertesi sabah imtihan başladığında soruları bile okuyamıyor, gözleri kararıyor.

Sonunda yazmaya başlıyor, belki de sakinleştiği için...

Ve birkaç gün daha okulda kalıyor, sonuçları bekleyecek.

Ve bu akıllı ve çalışkan çocuk kazanıyor...

Sonrası zor değil. Erzincan'la köy arası uzak olsa da kimi zaman yürüyor, kimi zaman bir köylünün saman arabasına, atına biniyor ve annesine müjdeyi veriyor.

Anne köyün erkeklerine sormuş. Hepsi de okulun iyi olduğunu söylemişler, yani Zühtü kötü karar vermemiş.

Uzun boylu, mavi gözlü ve yakışıklı Zühtü üç yıl çabalıyor, gece gündüz çalışıyor ve rüştüyü bitiriyor. Ailevi durumları iyi olanlar Harbiye'ye başvuruyorlar. Delikanlının bundan ötesi karanlık çünkü Harbiye için İstanbul'a gitmesi gerek. O yolu nasıl gidecek, Harbiye'yi nasıl bulacak, nasıl başvuracak? Bundan sonrası ancak hayırsever birinin yardımıyla mümkün.

Ağa o hayırsever olabilir, bu yüzden yolunu bekliyor.

Ağa görünmüyor ama Zühtü kararlı.

Sonunda ağa evden çıkıyor, Zühtü koşarak karşısına dikiliyor.

Ağa halsiz, bitkin.

"Kaç zamandır evde yatıyordum. Kötü bir hastalık vurdu beni. Sen burada mı bekledin, eve gelseydin ya."